

KÄLLMATERIAL

JAN NILSSON

HEMSKHETER

I HOGDAL, LOMMELAND

OCH TJERNÖ

NÅGRA UTVALDA BROTT BEGÅNGNA MELLAN ÅREN
1850 OCH 1900 I VETTE HÄRAD BOHUSLÄN

- 20.** TVIST ANGÅENDE SILLFISKE
INTRÄFFAT: 1884
KÄRANDE: FISKAREN GUSTAF WAHLBERG, STRÖMSTAD
GENKÄRANDE: SKEPPAREN CAROLUS CHRISTENSSON,
STRÖMSTAD

Utdrag ur domboken från Vette Häradsrätt.
Innehåller alla ingående handlingar i aktuellt mål.

Själva protokollsanteckningarna i domboken har vit bakgrund.

Till protokollet bilagda handlingar har grå bakgrund.

Originalhandlingarna kan till vissa delar vara svåra att tyda. Dels kan det bero på bläckfläckar, bortrivet papper eller att inbindningen av domboken gjorts så att ena kanten av en handling blivit "osynlig". Renskrift av texterna har gjorts så långt det är möjligt. Där texten ej kunnat tolkats, har ett frågetecken angetts.

Varje protokoll eller handling inleds med ett id-nr, ex. (v278495.b12480.s2469). Detta nr är ett id som används av företaget Arkiv Digital, när de katalogiserar och lägger ut materialet på internet. Du kan själv, med hjälp av detta id, söka fram aktuellt material på internet, men du måste då prenumerera på tjänsten. En sådan prenumeration kan lösas direkt på Arkiv Digitals hemsida.

Jan Nilsson

3. Wilhelm Knutsson: att vittnet och nästa vittne Albert Olsson i sällskap med genkdn afseglade här ifrån staden strax efter middag den 16 sistl December och framkommo till Koster ungefär en timme derefter. Efter det genkdn af redan utsatta garn, som voro synliga och med vittnenas tillhjälp beräknat strömsättningen, lät genkdn utsätta 7 af sina sillgarn söder om andra fiskares förut utsatta stödgar och enligt vittnenas och genkdns enstämmiga åsigt hade genkdn så beräknat afståndet från land, att någon vad icke skulle kunna nå hans garn, hvilka tillsammans utgjorde 150 famnar. Det först utlagda garnet förankrades och de voro alla sammanhängande med det sist utlagda som var fästadt vid genkdns båt, hvilken efter utläggningen låg och svajade för ankaret. Som himlen var klar ifrågavarande dag hade skymningen icke börjat, då garnen voro utsatta, hvadan vittnet och genkdn ansågo sig hafva tid att dricka kaffe innan lanternorna behöfde tändas. På erinran af Albert Olsson blef dock lanternan tänd omedelbart derefter. Efter det ännu ett par af genkdns folk druckit kaffe, börjades med garnets dragning och då tre af dem voro upptagne, var ännu icke förste kdns vad observerad, men då yttrade genkdn "Jag tycker vi komma så nära landet så det vore godt ingen vad drager oss i land". Under försättningen med garnens upptagning, ankom förste kdn och frågade, hvilka genkdn och hans folk voro, som satt ut sina garn i vaddräkten. Ett af garnen hade fastnat i vaden och blef derigenom slitet midt itu. Garnen voro alla fullsatta med sill, men om förste kdn fick någon sill i vaden vet icke vittnet. Genkdn hade en klart lysande och omkring en fot hög lanternorna hängande på fockstaget 7 fot öfver däck. Widkändt.

4. Albert Olsson: att vittnet ifrågavarande dag åtföljde genkdn och vittnet Knutsson till Koster samt afgifver en i alla afseenden lika lydande berättelse med Knutsson, hvilkens vittnesmål för vittnet läsas och vitsordas med tillägg att vittnet skattar skadan på genkdns garn derigenom att det fastnat i förste kdns vad till 7 kr. Widkändt. Förste kdn vidgår på fråga att han i den vadtägt, då han hakade på genkdns garn, erhöll två "eklaster" sill och upplysa vittnena Andersson och Strömberg på aflagda eden, att vadsill vid den tid stämningen afser i allmänhet betalades med 35 kronor för ett par eklaster.

Genkdns ombud ingifver detta anförande:

"Till etc Uti det till innevarande etc se Litt G

Härtill äro fogade dels ett exemplar af Strömstads tidning för den 28 sistl Januari hvari är intagen en från Stockholms Dagblad hemtad notis af det innehåll genkdn i sin skrift angifvit dels ock denna räkning:

"Fiskaren G Wahlberg till C etc se Litt H

Förste kdn bestrider förestående räkning och säger sig vilja till protokollet erinra att den 16 sistl December i närheten af Koster icke fanns någon ström som kunde förändra läget af genkdns garn, hvarefter förste kdn anhåller om uppskof för målets närmare utredning och flere vittnens inkallande.

Genkdns ombud bestrider uppskof, hvarefter något vidare icke förekommer till antecknande.

Utslag

Afsagdt den 17 Mars 1885

HdRn bifaller förste kdns uppskofsanhållande och utställer målet till vidare handläggning.

ing 2dra rgdagen af nästa lagtima ting i häradet, då pne vid 10 kronor vite för dem hvar skola tillstädeskomma, först kdn försedd med bevis att han till hörandes inkallat sina vittnen och jemväl i öfrigt till målets utförande beredd.

v281430.b790

No 31 Litt C

Stämning

På begäran af fiskaren Gustaf Wahlberg i Strömstad, såsom förman för vaden "Strömma", varder Garnfiskaren Carolus Christensson derstädes härmed kallad och stämd till inställelse inför Wette härads rätt vid nu instundande lagtima Vinterting, som börjar på tingshuset i Strömstad Onsdagen den 4de nästa Februari kl 10 f.m., i påstående, att ej mindre ansvara för det han beskyllat Wahlberg att hafva kapat Christenssons ankartross än äfven utgifva Fyrahundra kronor i ersättning för den förlust, som Wahlberg och öfrige egare af ofvannämnda vad lidit derigenom att Carolus Christensson natten till den 16de sistl December utanför Koster kastat sine garn, utan att hafva uppsatt signal-lanternerna, hvilket i det då rådanade djupa mörker gjorde att Wahlberg med sitt folk ej kunde observera Christenssons båt eller garn då de kastade sin vad, hvilket återigen gjorde att vaden kom att innesluta Christenssons garn och båt hvilket allt således måste med vaden dragas till land, men som åstadkom att vaden, oaktadt det fanns mycket med sill hvilket äfven bevisas derigenom att Christenssons garn voro alldeles fullsatta, gick miste om den fångst den eljest kommit att erhålla och som alldraminst beräknas till Fyrahundra kronor; skolande stämningen vid laga påföljd hörsammas.

Strömstad den 15 Januari 1885

Enligt Herr Domhafvandens förordnande

Gust Jönsson

v281430.b810

No 31 Litt D

Sedan fiskaren Gustaf Wahlberg i Strömstad, på mig utverkat stämning till näst med Wette Härad infallande lagtima Winterting i påstående, att dels ansvara för beskyllning, dels och att ersätta skada för det undertecknad skall hafva efter hufvudkärändens vaddrägt, ser jag mig föranlåten anhålla om laga kallelse och genstämning, på bemälda Gustaf Wahlberg i Strömstad, till sagde Härad, Ting uti följande påståenden:

1) Hvad först beträffar hufvudstämningen, och de deri upptagna påståenden, att jag dels skulle hafva beskyllat förste käranden, att han skall hafva kapat min ankartross, och dels ersätta honom 400 kronor, så bestrides detta, på det bestämdaste, enär jag dels aldrig afgifvit någon sådan beskyllning, emot förste käranden; hvadan jag yrkar ogillande af hufvudstämningen i denna del.

2) Under den 16de sistlidne December, satte jag mina sillgarn, innanför Koster i närheten af den så kallade Hammenholmen, långt ifrån den förste käranden, satte sin vad och detta under dagsljuset, att om käranden vore på platsen, han väl kunde se hvar mina garn, sattes, men under qvällen hade strömmens sättning drifvit mina garn i närheten af Wahlbergs vaddrägt och hvarefter förste käranden satte sin vad tvärt öfver mina sillgarn, och hade jag alldeles icke någon kännedom härom, förrän förste käranden ankom med tvenne man i ekan, och öfverföll mig och mitt folk, med grofva skällsord, och

oväsen, och hvarpå jag blott genmälde att bästa rådet vore, att hålla sig lugna och se till att få fiskeredskaperna skilda från hvarandra, ock som åtlyddes, och fick mina sillgarn betydlig skada, hvarför jag yrkar ersättning efter räkning af förste kdn, samt att ansvara för skällsord och oväsen efter lag.

Warande derjemte öppen talan förbehållen och Rättegångsersättning fordrat.

Strömstad den 17 Januari 1885.

Carolus Christensson

v281430.b820

No 31 Litt E

Wid ifrågavarande tillfälle afseglade vi härifrån staden till Koster för uppköp af sill, och ankomma under såkallad Hamnholmen blef vi tillfrågade af J Styre om vi ville segla till såkallad Felgholmen, och bedja Wahlberg komma till förstnämnda ställe för att kasta.

Vi seglade dit och tog manskapet, samt ekor på släp till Hamnholmen och ankommo dit var det mörkt.

Seglade sedan upp uti sundet för att lägga båten men under denna tiden observerades ingen lantärna i närheten. Efter cirka 1 timmas tid rodde vi båda med en eka till vadplatsen för att se om dom hade kastat vaden. Ankomna dit höll dom på att draga vaden iland, och på förfrågan om det är sill uti den, svarades att det var, en massa sill när den kastades ut, men dom har fått en garnbåt med sig, derpå rodde vi ut i vadringen för att efterse, och såg det, ut som fångsten skulle blifva god, vi rodde vidare till garnbåten och ankomna dit bad dom om hjälp, vi gick ombord för att hjälpa dem med att draga in garnen men kunde ej få in något vidare för dom voro så fulla med sill och tillika lyftades vaden upp för den var satt öfver garnen, derpå ropade Wahlberg att garnen ej skulle dragas mera, för vaden lyftes upp och sillen går ut men då hade vaden troligen en längre stund varit lyftad, derefter löstes garnen från ankarbojen af Wahlberg för att ej vaden skulle blifva skadad och uppdrogs ankaret af densamma och fördd ombord på garnbåten, då på förfrågan af Wahlberg hur lång nämnd tross är, svarade Christensson att den är hel kabellängd, derpå mätte Wahlberg densamma och befanns den blott vara 60 famnar, då är den kapad svarade Christensson; det är så mycket ni hör att han säger den är kapad ropade Wahlberg; och visade ändan af trossen för dom andra på garnbåten ombordvarande som tillhörde densamma nemligen båten, och dom svarade att den är likadan som den förr har varit.

Strömstad den 5 Februari 1885

Gottfrid Strömberg

v281430.b830

No 31 Litt G [skall vara F]

Till Wette Härads Rätt

Uti det till innevarande Ting, instämnda målet emellan Fiskaren Gustaf Wahlberg i Strömstad och undertecknad ömsom svarande och käreande, får jag ödmjukast anföra, Förste käreanden Wahlberg, har i sin stämning, dels yrkat ansvar på mig derföre, att jag skall enligt käreandens uppgift, hafva beskyllat honom, att han skall hafva kapat min ankartross, dels och fordrat ersättning med 400 kronor, för förlust af sill, som käreanden uppgifver sig hafva förlorat derigenom, att han mig owetande, satt sin wad öfver mina sillgarn; och hvilka sednare jemväl derigenom lidit betydlig skada. Då jag dels aldrig beskyllat käreanden att han kapat min ankartross, men väl möjligtvis sagt, att min ankartross blifvit kapat, enär den icke numera innehåller den längd, som han förut gjort, men af hvilken sådant verkstälts wet jag icke och hvad dernäst beträffar käreandens yrkande, om ersättning, så hänför jag mig till andra stämningpunkten af mig till förste käreanden utverkade genstämning och bestrider förste käreandens yrkande om ersättning.

Det torde och tillåtas mig få anhålla att få fästa HdRns uppmärksamhet wid en i bilagda Strömstads Tidning intagen annons, under titel "Skydd för för sättgarn vid sillfiske" och hvaraf inhemtas, att Kongl Majts bemyndigat Länsstyrelsen i Länet, att i Länskungörelserna, och om så lämpligt befunnes jemväl på annat sätt meddela erinran derom, att sillfisket ware sig med garn eller wad, icke finge bedrifvas på sådant sätt, att någon derigenom hindrade annans fiske. Samt att garn eller wad, icke får sättas till hinder i allmän farled.

Häraf framgår uppenbart, att Fiskare, som bedrifva sillfiske med sättgarn hafva lika rätt till fiskevattnet, med fiskare som de, hvilka bedrifva sillfiske med not, eller som och i allmänhet benämnes sillvadar; och då undertecknad på sätt andra punkten af min genstämning innehåller, under den 16 sistlidne December satto mina sillgarn, innan för Sydkoster, under ljusa dagen, långt ifrån der som sillvadar brukas att sättas, men att strömmens sättning möjligen drifvit mina garn i närheten af waddrägd, att förste käreanden, som har en owanligt stor wad, med tillhörande långa linor, att han kan sätta waden mycket långt från land, kommit att i det då på qvällen rådande mörkret, sätta sin wad tvärt öfver mina sillgarn; ehuruwäl sådant hade kunnat undvikas, enär jag hade s.k. landtärna tändt på min båt, som låg wid ena ändan af sillgarnen; att det således icke kunde wara förste käreanden okunnigt, att sillgarn der wore satta; som han satte sin wad, dels som förut anført är, garnen sattes på ljusa dagen, och dels kunde han observerat min landtärna och hade således bordt tillsäga mig, att uppdraga garnen, innan hans wad sattes, och hvilket sednare förhållande sillfiskare med wadar och garn, har till disiplin, i allmänhet, här i norra Bohuslänska skärgården, för att undvika öfversättningar af hvarandras fiskeredskapen; men gent häremot gaf förste käreanden sig tillkänna, hos mig, efter det han satt sin wad öfver mina sillgarn; genom att öfverfalla mig med owett och grofva skällsord som jag dock på ett ganska fogligt sätt afböjde, genom att tillsäga honom, att owett och skällsord till ingenting tjenade, utan att vi å ömse sidor istället borde tillse, att få våra fiskeredskap skillda så godt vi kunna, och hvilket ock widtogs, men under hvilket arbete mina sillgarn led betydlig skada, och hvarföre jag rimligtvis fordrar att förste käreanden må ersätta mig efter bilagda räkning. och detta så mycket mera af skäl, att första käreanden war den som utan att gifva sig tillkänna satte sin sillwad öfver mina sillgarn och icke såsom förste käreanden uppgifver, att jag skall hafva satt mina sillgarn inuti hnas wad.

Slutligen yrkas det första käreanden måtte warda till förpligtadt ersätta mina Rättegång-

sutgifter efter denna räkning.

En dags till Lilla Båleröd, att antaga ombud

Skjuts fram och åter 2 1/2 mil á 1:25 3:12

Tidförspillan 5:00

Ombud vid innevarande ting 10:00

För skriftlig utredning af målet 5:00

Lösen för blifvande utslag antages 11:00

En dag med blifvande lösen 2:00

Sma Kr 36:12

Lilla Båleröd den 4 Februari 1885

genkäranden genom Olaus Eliasson i Lilla Båleröd efter fullmakt

v281430.b860

No 31 Litt F

Sen vi en dag i vinter afseglade här från Staden till Koster för att uppkjopa sill och kommen under Hamnholmarna blef vi då till frågat af J Styre om vi ville segla bort till så kallade Filholmen och säga till Wahlberg komma till förutnämnda plats för att kasta som vi gjorde och släpade dom till Hamnholmen samt seglade sedan upp i Hamnholm sundet med båten och då var det mörkt men någon garnbåt eller lanterna kunde vi icke upservera vid den tiden när vi legat där cirka en timma rodde vi med en eka till stället där di hade kastat vaden för att se efter om di fick någon sill Ankomna till stället höll dom på att draga vaden i land och på vår fråga om di hade sill uti vaden svarades dett där var en massa sill när dom kastade men dom hat fått en garnbåt med sig vi rodde då in uti vadringen för att efterse och syntes då som di skulle få en massa därefter rodde vi till garnbåten och då bad di oss om vi ville komma ombord och hjälpa dom med att få garnen klar vaden. Som vi gjorde men kunde ej få in något af garnen emedan di var så fulla af sill och stod fast under vaden att den lyftades upp därpå ropade Wahlberg att garnen ej skulle dragas mera för vaden lyftades upp och sillen går ut men då hade vaden troligen en längre stund varit lyftad. Därefter löstes garnen från ankarböjen af Valberg för att ej vaden skulle blifva skadad och uppdrogs ankrad af den samma och förd ombord på garnbåten på förfrågan af walberg huru lång nämnda ankartross är. Svarades af Christensson att där är en kabellängd därpå mätte Walberg densamma och befanns vara endast 60 famn då är den kapad svarade Christensson: dätt är så mycket ni ? han säger att den är kapad ropade Walberg och visade ändan af trossen för di andra på garnbåten. Och dom svarade alla att trossen är likadan som han har varit!

Strömstad den 5te februari 1885

Adolf Andersson

v281430.b870

No 31 Litt H

Fiskaren G Wahlberg till C Christensson
1884

Debet

December 16 2 sty sillgarn enligt varderat styck	36,75
2 sty vajrar á 2 kr stycket	4
förlustig å 6 dagars fiske genom garnens reration, å 60 kr per dag	360
2 sty ?	1
Sma Kr	401,75

Strömstad den 4 Januari 1885

v281430.b1860

1885 den 28 Maj

No 27

Wid upprop af det under No 31 i sista tingets dombok omförmälda målet emellan fiskaren Gustaf Wahlberg i Strömstad samt skepparen Carolus Christensson derstädes, ömsom kärande och svarande, om ersättning, tillstädekomma parterna 1ste kdn personligen och genkdn genom sitt förut i målet använda ombud Olaus Eliasson i Lilla Båleröd, hvilken sistnämnde hemställer, att parterna med frånträdande af ömsesidiga stämningpåståenden måtte förlikas och stå hvarsina kostnader å rättegången, hvarpå 1ste kdn förklarar, att, som den vad, för hvilken han är förman, eges af flera personer han icke kan å hela vadlagets vägnar afsluta en sådan förening, innan han rådgjort med öfriga delegare i vaden. För öfrigt säger 1ste kdn, tillfrågades genkdn före stämningens uttagande, om han ville gifva vadlaget hälften af sin fångst vid tillfället, då vadlaget ville afstå från vidare talan, men på detta villkor ville genkdn icke ingå.

Widkommande sjelfva målet påstår 1ste kdn, att om äfven genkdn å sin båt hade lanternna uppsatt, densamma icke var af den beskaffenhet lag föreskrifver, enär å den fanns en bleckplåt som undanskymde skenet. För att komma i tillfälle styrka såväl denna uppgift som sin talan i öfrigt anhåller 1ste kdn om uppskof till nästkommande års vinterting, enär de vittnen, hvilkas hörande han påfordrar, vistas utrikes på sjöresor och först till den tiden äro att hemvänta.

Genkdns ombud påstår, att vadfiskare hafva samma skyldighet som garnfiskare att hafva sin båt försedd med lanternna, hvilket åter 1ste kdn bestrider med förmälan, att sådant är outförbart enär skenet af lanternnan, äfven om den ställes på någon upphöjning i land, alltid kommer att blända vadfiskare och hindra dem att "sätta vaden". Dessa 1ste kdns uppgifter vitsordas af sakkunnig person i nämnden, hvarförutom antecknas såsom ostridigt och allmänt bekant, att intet vadlag här på kusten har lanternna å sin båt.

Genkdns ombud åberopar härefter följande skriftliga anförande:

"Till" etc - "Uti" etc

Litt. D.

Vidare förekommer nu icke till antecknande, men senare på dagen företräder ånyo 1ste kdn och anmäler, att han, efter att hafva meddelat sig med sitt vadlag, antager erbjudna förlikningen.

Utslag

afsagdt den 10 Juli 1885.

Som genkdns ombud icke visat, att han haft sin hufvudmans tillstånd att målet förlika, finner HdrRn sig för närvarande icke kunna, i strid mot lagens föreskrift i 15 kap 7 § Rättegångsbalken fastställa den emellan 1ste kdn och motpartens ombud aftalade förlikningen utan uppskjuter målet till 2 rättegångsdagen af nästa lagtima ting i häradet, då parterna, 1ste kdn vid laga påföljd och genkdn, derest han emot förlikningen har något att erinra, skola åter härstädes möta.

v281430.b1900

No 27 Litt. D.

Till Wette Härads Rätt!

Uti uppskjutna målet emellan Fiskaren Gustaf Wahlberg i Strömstad och undertecknad ömsom käreande och svarande, angående skade ersättningar, får undertecknad ödmjukast anföra:

Först och främst hänför jag mig till mitt skriftliga anförande till protokollet för sistlidet ting, och åberopar de å min sida afhörda vittnen Wilhelm Knutssons och Albert Olssons berättelser och hvilka båda samstämmande vittnat, att jag dels under dagsljuset satte mina sillgarn med beräknadt så långt afstånd från land att icke någon vad skulle kunna räcka dem, samt att jag tillika i skymningen då dagen började gå under, anbringade landterna, hängande på fockstaget 7 fot öfver däck och hvilken vittnena jemväl intygat var klar och lysande, måste häraf uppenbart framgå, att förste käreanden Wahlberg, hafva mer än tillräckligt tillfälle att uppmana mig att uppdraga mina garn innan han satte sin vad öfver densamma.

Häremot har icke Wahlberg kunnat förebringa, ringaste bevisning derom, att han haft någon den ringaste lanternerna på sin vadbåt, att jag på något sätt kunde uppservera honom, eller hans vad, och framgår häraf att vadfiskare hafva fått för ? [sig] att dessa har uteslutande rätt sätta sina garn huru de behagar, utan att underrätta garnfiskare att uppdraga sina garn som möjligen såsom här var fallet, af strömsättningen och vind drifvit in i vaddrägt, efter det de blifvit utsatta, - ty vid sättning af sillgarn tillgår det på det sättet, som vittnena Wilhelm Knutsson och Albert Olsson berättat, neml. att första sillgarnet sättas för ankare derefter belägges sista sillgarnet som sättes uti en tross, som fastgöres vid båten, då såmedelst såväl båten som de utsatta sillgarnen ligger för såkallat svaj, för vind och ström, och är då händelsen, att vind och ström sätter till land, så är ju snart omöjligt att båten och de sist utsatta garnen, snart kan drifva in på vaddrägt, men då landterna alltid finnes på sillgarnabåten, är ju alltid tillfälle för vadfiskare att underrätta sillgarnsfiskare att uppdraga sina garn, jag yrkar derföre ogillande af hufvudstämningen, och som förste käreanden ensamt varit vållande till denna rättegång, det han måtte varda tillförpliktad ersätta mina rättegångsutgifter efter denna räkning,

Upptages i protokollet för sistlidet ting intagen räkning	36:12
Tillökning i för lågt upptagen lösen	1:
Ombud vid innevarande ting	10:
En dag vid lösen	2:
För skriftlig utredning af målet	5:
Lösen för blifvande utslag antages	11:
Summa	65:

Lilla Båleröd den 28 Maj 1885

Carolus Christensson, Strömstad, genom

Oalus Eliasson i Lilla Båleröd efter

förut ingifven fullmagt:

v281430.b3610

1885 den 30 September

No 25

Då till vidare handläggning uppropades det under No 27 i Domboken vid sista ting senast omförmälda till denna dag uppskjutna målet emellan fiskaren Gustaf Wahlberg i Strömstad samt Skepparen Carolus Christensson derstädes, ömsom kdn och sdn, om ersättning, tillstädeskommer endast genkdns förut i målet använda ombud hemmansegaren Olaus Eliasson i Lilla Båleröd, hvilken inlemar följande

“Fullmakt för Olaus etc. se Litt. B.

Efter uppläsandet varder med bifall till ombudet derom gjorda anhållan målet från vidare åtgärd ur Domboken afskrifvet; hvilket afsades.

v281430.b3670

No 25 Litt. B.

Fullmakt för Olaus Eliasson i Lilla Båleröd att inför Wette Häradsrätt godkänna en emellan undertecknad och fiskaren Gustaf Wahlberg i Strömstad, föreslagen förlikning uti mål emellan oss, ömsom kärande och svarande, angående ersättning för sillfiske.

Hållande jag i öfrigt ombudets åtgärder för godkända.

Strömstad den 21 Juli 1885

Carolus Christensson

samtida vittnen

Hans Olausson, Koster

Adolf Gustafsson, Koster